

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор

Максим Гальченко

« 25 » травня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСНОВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогіка обдарованої особистості»

для підготовки фахівців галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
освітньо-наукова програма «Освіта та розвиток обдарованої особистості»

**Київ
2022**

Робоча програма основної дисципліни «Педагогіка обдарованої особистості» для аспірантів, які навчаються за галуззю знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», освітньо-науковою програмою «Освіта та розвиток обдарованої особистості», 20 с.

Розробник: Ковальова Оксана Анатоліївна, кандидат психологічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні відділу інноваційних технологій в освіті обдарованих (протокол № 5 від «16» травня 2022 р.)

Завідувач відділу інноваційних технологій
в освіті обдарованих,
доктор педагогічних наук, доцент

Іван Волощук

Схвалено вченою радою Інституту обдарованої дитини НАПН України (протокол № 6 від 25 травня 2022 р.).

Голова вченої ради

Максим Гальченко

1. Опис основної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»	Нормативна	
Модулів – 2	011 «Освітні, педагогічні науки», «Освіта та розвиток обдарованої особистості»	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90		1	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи аспіранта – 6 год.	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Семестр	
		2	
		Лекції	
		16 год.	
		Семінарські	
		14 год.	
		Практичні	
		Самостійна робота	
		60 год.	
Вид контролю: екзамен			

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:2.

2. Мета та завдання нормативної дисципліни

Метою курсу є формування і розвиток компетентностей з освіти обдарованих учнів та освітнього супроводу розвитку обдарованості.

Завдання курсу:

1. Ознайомлення із основними освітніми концепціями та підходами до освіти обдарованих дітей та молоді, забезпечення оволодіння аспірантами понятійним і термінологічним апаратом дисципліни.

2. Формування компетентностей з вирішення проблем у навчанні, вихованні та розвитку учнів з особливими освітніми потребами.

3. Формування компетентностей з основ ідентифікації обдарованих

учнів.

4. Формування компетентностей з педагогічного супроводу обдарованих дітей в залежності від виду їх обдарованості.

5. Формування компетентностей з організації освітнього процесу у напрямі розвитку обдарованості учнів.

6. Формування компетентностей з проектування та експертизи навчальних середовищ для обдарованих дітей та молоді.

7. Формування компетентностей з наукової освіти.

8. Ознайомлення з професійними вимогами до педагога, який працює з обдарованими учнями та підходами до вирішення проблеми різноманітності в освітніх та соціальних організаціях.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні опанувати програмні компетентності.

Інтернальна компетентність (ІК):

ІК-1. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі освітніх, педагогічних наук та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні (ЗК):

ЗК-1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями, та академічної доброчесності в наукових дослідженнях.

ЗК-2. Здатність презентувати результати досліджень та професійно спілкуватися українською й іноземною мовами з колегами, широким академічним співтовариством і суспільством у цілому в межах свого педагогічного і лінгвістичного досвіду.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми науково-педагогічного характеру.

ЗК-6. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології в науково-педагогічній діяльності.

Спеціальні (СК):

СК-1. Здатність здобувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості.

СК-2. Здатність дотримуватись етики досліджень / принципів, вимог щодо академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

СК-3. Здатність розробляти і застосовувати методологію, визначати

стратегію і план дій дослідження та моделювати, реалізовувати і розвивати процес вирішення нових наукових педагогічних проблем і задач в області обдарованості.

СК-4. Здатність створювати та управляти освітніми і професійно-педагогічними / творчими проектами у галузі обдарованості / обдарованості особистості.

СК-5. Здатність застосовувати якісні та кількісні методи при проведенні наукових педагогічних досліджень в галузі обдарованості / обдарованості особистості.

СК-6. Здатність до професійно-педагогічного зростання, самоосвіти, саморозвитку, самореалізації і самоздійснення.

СК-8. Здатність здійснювати освітньо-наукову діяльність у сфері педагогіки та психології обдарованості на всіх освітніх рівнях.

СК-9. Здатність адаптуватися до швидкоплинних змін у педагогічній сфері та здійснювати професійну мобільність.

СК-10. Здатність оволодівати професійними вміннями в роботі з обдарованими дітьми різних вікових категорій, надавати ефективні психолого-педагогічні послуги і толерантно ставитися до колег та обдарованих учасників освітнього процесу.

СК 11. Здатність до продукування нових ідей та розв'язання комплексних програм в галузі дослідницько-інноваційної діяльності, апробації результатів наукового дослідження, їх поширення та впровадження у педагогічну практику на регіональному, національному та міжнародному рівнях.

Очікувані **програмні результати навчання (ПРН)** з дисципліни (згідно освітньо-наукової програми):

ПРН 1. Вміти демонструвати системний науковий світогляд; володіти сучасними теоріями і концепціями в області педагогіки обдарованості та психології обдарованої особистості, професійною етикою; демонструвати загальний культурний кругозір; нести відповідальність за особистий професійний розвиток.

ПРН-2. Вміти застосовувати на практиці навички спілкування в діалогічному і монологічному режимах з широкою науковою спільнотою та громадськістю в педагогічній галузі; ефективно комунікувати, продукувати професійні дискурси з урахуванням особливостей адресатів різних соціальних груп; усно та письмово презентувати складну комплексну інформацію в зрозумілій комунікантам формі; послідовно і грамотно експлікувати власні думки, володіти науковою мовою (українською чи іноземною); навички усного і письмового мовлення; виступати публічно, дискутувати, обґрунтовувати, доводити тощо.

ПРН-3. Вміти застосовувати знання щодо інформаційних технологій, використовувати ці технології в науковій, освітній і професійній діяльності; розумітись в базах даних та інших електронних ресурсах, спеціалізованому програмному забезпеченні у науковій та навчальній діяльності, критично ставитись до отриманої інформації.

ПРН-4. Вміти здійснювати систематичний огляд, системний аналіз, креативний дослідницький синтез нових знань та складних ідей, їх критичне осмислення й усвідомлення для проведення педагогічних досліджень; вміти розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання і професійну практику та розв'язати значущі педагогічні проблеми; вміти приймати стратегічні рішення; оцінювати ризики; виявляти лідерство та повну автономність і відповідальність під час їх реалізації.

ПРН-5. Вміти генерувати нові ідеї, створювати теоретичні моделі та креативні підходи до здійснення педагогічного дослідження; створювати нові методи в практично-педагогічній діяльності та новітні педагогічні методики з використанням сучасних інноваційних технологій.

ПРН-6. Вміти ставити науково-педагогічні проблеми, обґрунтувати їх новизну, розробляти й удосконалювати категоріальний апарат педагогічних досліджень формулювати мету, завдання і гіпотезу дослідження, створювати програму (теоретичного, експериментального) педагогічного дослідження та реалізовувати її; системно оцінювати результати науково-дослідної роботи; формулювати висновки і складати рекомендації для практичного впровадження її результатів у дослідницько-педагогічну практику та систему вищої освіти; визначати перспективи подальших досліджень.

ПРН-7. Вміти виявляти гнучкість у пристосуванні до трансформаційних процесів у професійно-педагогічній сфері, проявляючи адаптивні стратегії і тактики професійної поведінки, переосмислюючи традиційні та застосовуючи в оптимальному поєднанні усталені інноваційні підходи; виявляти готовність і спроможність викладати, стажуватися в іншому закладі вищої освіти на території України чи поза її межами, без відрахування чи звільнення з основного місця навчання.

ПРН-8. Вміти застосовувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості, за якою здобувач вищої освіти проводить дослідження; засвоювати основні концепції в практичній педагогічній діяльності, вирішувати теоретичні і практичні проблеми; оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ПРН-9. Знати принципи планування наукових досліджень та вимоги академічної доброчесності в освітній галузі; дотримуватися етичних норм, доброчесності та авторського права в проведенні наукових досліджень щодо

обдарованості, презентації їх результатів в організації освітньої і професійно-педагогічної діяльності.

ПРН-10. Знати яким чином розробляти і застосовувати методологію дослідження з урахуванням різних педагогічних концепцій, теорій, підходів, парадигм, шкіл, незалежно від їх методологічної спрямованості; визначати стратегічний план дослідження в області обдарованості; володіти навичками моделювання; усвідомлювати способи створення нового педагогічного знання; розвивати шляхи вирішення нових педагогічних проблем і реалізовувати нові ідеї в області обдарованості.

ПРН-11. Вміти розробляти і управляти освітніми і творчими професійно-педагогічними проєктами у галузі обдарованості / обдарованості особистості.

ПРН-12. Вміти вибирати і доречно використовувати теоретичні (якісні) і релевантні критеріям і показникам емпіричні методи та технології педагогічного дослідження; застосовувати методи діагностики обдарованості, технології та методи статистичної обробки емпіричних даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи; вибирати або створювати ефективні методики емпіричного педагогічного дослідження відповідно до критеріальних показників наукової розвідки у сфері обдарованості.

ПРН-14. Вміти керуватися у викладацькій діяльності принципами взаємодії з учасниками освітнього процесу; вміти вибудовувати освітній процес та взаємодію з обдарованими здобувачами освіти з урахуванням закономірностей їхнього психічного розвитку й зони найближчого розвитку; застосовувати сучасні та нові інтерактивні методи і форми навчання; аналізувати результати процесу їх використання в академічних групах; розробляти і рецензувати методичні рекомендації та навчальні посібники; вміти формувати освітнє середовище та використовувати професійні надбання в реалізації завдань інноваційної освітньої політики в області обдарованості.

ПРН-15. Вміти застосовувати на практиці навички співпраці в міжнародному контексті; демонструвати прихильність до міжкультурної толерантності; доречно вживати фахові терміни та будувати педагогічні дискурси в педагогічному і освітньому міжнародному спілкуванні з урахуванням вербальних засобів іноземної мови (в усній та письмовій формах академічного мовлення); володіти навичками вирішення наукових і/або освітніх проблем на міжнародному рівні; брати участь та вміти ініціювати спільні освітні міжнародні проєкти/стажування Європейської грантової системи підтримки та академічних обмінів.

3. Інформаційний обсяг нормативної дисципліни

Модуль 1. Особливості освіти обдарованої особистості.

Тема 1. Вступ до дисципліни. Педагогіка обдарованої особистості як наука та як практична діяльність.

Теоретичні основи, предмет, методи педагогіки обдарованої особистості. Принципи та цілі педагогіки обдарованої особистості. Історія становлення педагогіки обдарованої особистості.

Навчання та виховання обдарованих учнів у сучасних вітчизняній та зарубіжній системах освіти. Розвиток обдарованості в різних типах освітніх закладів (дошкільна, загальна середня, позашкільна).

Тема 2. Проблемні аспекти в освіті обдарованої особистості.

Асинхронний розвиток обдарованості. Теорії соціального та емоційного становлення з акцентом на асинхронний розвиток обдарованих і талановитих дітей та різні його траєкторії. Теорія потенціалу розвитку або позитивної дезінтеграції ТРД К. Дабровського. Вирішення соціальних та емоційних потреб і проблем у обдарованих і талановитих дітей. Розвиток психосоціальних навичок, необхідних для реалізації таланту.

Обдаровані учні з особливими освітніми потребами. Подвійно виняткові діти. Проблеми навчання дітей, обдарованість яких пов'язана зі шкільними успіхами, та тих, чия обдарованість супроводжується академічною неуспішністю. Множинна обдарованість та мультипотенційність.

Тема 3. Педагогічна діагностика обдарованості.

Зовнішні та внутрішні критерії обдарованості. Моделі ідентифікації обдарованості. Педагогічні методи діагностики обдарованості: кількісні (анкетування, опитування, тестування, оцінні шкали, кваліметрія, експертні оцінки, аналіз успішності) та якісні (спостереження, інтерв'ю, номінування, портфоліо, щоденник поведінки, освітній профіль учня). Вікові особливості ідентифікації обдарованості. Опитувальник підвищеної збудливості II (OEQII). Рейтингові шкали обдарованості (Дж. Рензулі, С. Пфайфер, GRS-S, SIGS-2 та ін.). Шкали для оцінки поведінкових характеристик старшокласників (SRBCSS). Ідентифікація подвійно-виняткових дітей.

Тема 4. Педагогічний супровід розвитку різних видів обдарованості.

Педагогічний супровід розвитку академічної, інтелектуальної, творчої обдарованості. Поведінкові прояви творчо обдарованих учнів. Методи розвитку творчих здібностей (Система Е. де Боно, прийоми Дж Родарі, метод каталогу, метод фокальних об'єктів (Ч. Вайтінг), метод гірлянд асоціацій (Г. Буш), мозковий штурм (А. Осборн), морфологічний аналіз (Ф. Цвіккі), теорія

вирішення винахідницьких завдань (Г. Альтшуллер), емпатія (У. Гордон) та ін. Супровід розвитку художньої, естетичної, музичної, літературної та комунікативної обдарованості. Педагогічний супровід розвитку соціальної обдарованості. Сенситивний період розвитку соціального інтелекту. Типові риси соціально обдарованих дітей. Розвиток лідерської обдарованості. Супровід розвитку спеціальної обдарованості за певним видом діяльності.

Модуль 2. Методика освітньої діяльності з обдарованими дітьми та молоддю.

Тема 5. Основні підходи до вирішення проблеми організації освітнього процесу у напрямі розвитку обдарованості.

Прискорене навчання: оцінка ефективності, критерії для використання, прискорення у звичайному класі, радикальне прискорення (Д. Стенлі), профільні класи, форсування у навчанні, ранній вступ до вищих навчальних закладів. Збагачене навчання. Види та стратегії збагачення. «Горизонтальне» та «вертикальне» збагачення (Н. Лейтес). Основні психологічно орієнтовані моделі шкільного навчання (М. Холодная). Збагачення, орієнтоване на розвиток пізнавальних процесів та творчих здібностей. Загальношкільна модель збагачення Дж. Рензулі. Дидактичні підходи до навчання обдарованих у радянській педагогіці: укрупнення за рахунок змістового узагальнення (В. Давидов); проблемний підхід до навчання (А. Матюшкін); використання опорних схем та сигналів (В. Шаталов). Організація тематичних мінікурсів, гуртків та факультативів. Зимові та літні школи. Поєднання прискорення та збагачення. Таксономія цілей навчання Б. Блума. Технології дистанційної роботи з обдарованими дітьми та молоддю.

Тема 6. Освітні програми з навчання, виховання та розвитку обдарованих дітей та молоді.

Проектування навчальних середовищ, які відповідають індивідуальним здібностям і потребам учнів: вклад Керол Енн Томлінсон, Сандри Каплан, Ріка Вормелі, Джойса Ван Тассель-Баска та інш. Методологічні моделі, що використовуються при проектуванні навчання обдарованих учнів: моделі інтегрованого та паралельного навчального плану тощо. Стилі мислення учнів. Стратегії навчання обдарованих дітей, що спираються на якісні зміни у змісті освіти: стратегія «індивідуалізація навчання»; стратегія «навчання мисленню»; стратегія «соціальна компетентність»; стратегія «дослідницьке навчання»; стратегія «проблематизації».

Диференційовані освітні програми. Розробка спеціалізованих освітніх програм з навчання, виховання та розвитку обдарованих. Експертиза освітніх

програм для обдарованих учнів. Збір та аналіз даних для оцінювання програм для обдарованих учнів.

Тема 7. Наукова освіта як сучасна освітня парадигма розвитку обдарованості учнів.

Історичні витоки виникнення та передумови реалізації наукової освіти у сучасних реаліях. Відмінності у навчанні 20-го та 21-го століть. Структура навичок 21-го століття. Принципи надихаючого навчання. Різниця між підходами глибокого навчання і інструкціонізмом за К.Sawyer.

Методологічні засади наукової освіти: постмодернізм, конструктивізм та практицизм. Принципи наукової освіти. Визначення та цілі наукової освіти. Наукова грамотність та відповідальне громадянство. Дослідницька та наукова компетентності.

Дисциплінарні, міждисциплінарні та трансдисциплінарні напрями наукової освіти. Ключові методичні підходи наукової освіти. Конструктивістське пізнання. Навчання на основі запиту. Рівні та фази запиту. Переваги навчання на основі запиту. Розвиток обдарованості засобами наукової освіти.

Тема 8. Підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми, молоддю та їх батьками.

Підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми та молоддю. Основні вимоги до педагога, який працює з обдарованими. Педагоги-дослідники. Менторство як форма роботи з обдарованими дітьми. Взаємодія вчителя з батьками обдарованих дітей та молоді. Робота з обдарованими поза школою. Виховання обдарованої дитини у сім'ї.

Вплив відмінностей у розвитку обдарованих дітей на їх навчання, розвиток та адаптацію. Соціальні, правові та політичні проблеми у негативному ставленні суспільства до різноманітності. Необхідність уваги до проблеми різноманітності в освітніх та соціальних організаціях.

4. Структура нормативної дисципліни

Теми	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		Л	Пр. (сем)	Інд	Срс
1	2	3	5	6	7
Модуль 1.					
Особливості освіти обдарованої особистості					
Тема 1. Вступ до дисципліни. Педагогіка обдарованої особистості як наука та як практична діяльність.	8	2	0		6

Тема 2. Проблемні аспекти в освіті обдарованої особистості.	12	2	2		8
Тема 3. Педагогічна діагностика обдарованості.	12	2	2		8
Тема 4. Педагогічний супровід розвитку різних видів обдарованості.	12	2	2		8
Разом за змістовим модулем 1	44	8	6		30
Модуль 2.					
Методика освітньої діяльності з обдарованими дітьми та молоддю					
Тема 5. Основні підходи до вирішення проблеми організації освітнього процесу у напрямі розвитку обдарованості.	12	2	2		8
Тема 6. Освітні програми для навчання, розвитку і виховання обдарованих дітей та молоді.	12	2	2		8
Тема 7. Наукова освіта як сучасна освітня парадигма розвитку обдарованості учнів.	12	2	2		8
Тема 8. Підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми, молоддю та їх батьками.	10	2	2		6
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8		30
Усього годин	90	16	14		60

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Проблемні аспекти в освіті обдарованої особистості.	2
2	Педагогічна діагностика обдарованості.	2
3	Педагогічний супровід розвитку різних видів обдарованості.	2
4	Основні підходи до вирішення проблеми організації освітнього процесу у напрямі розвитку обдарованості.	2
5	Освітні програми для навчання, розвитку і виховання обдарованих дітей та молоді.	2
6	Наукова освіта як сучасна освітня парадигма розвитку обдарованості учнів.	2
7	Підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми, молоддю та їх батьками.	2
	Разом	14

6. Теми практичних занять (не передбачається).

7. Теми лабораторних занять (не передбачається).

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Вступ до дисципліни. Педагогіка обдарованої особистості як наука та як практична діяльність.	6
	Проблемні аспекти в освіті обдарованої особистості.	8
	Педагогічна діагностика обдарованості.	8
	Педагогічний супровід розвитку різних видів обдарованості	8
	Основні підходи до вирішення проблеми організації освітнього процесу у напрямі розвитку обдарованості.	8
	Освітні програми для навчання, розвитку і виховання обдарованих дітей та молоді.	8
	Наукова освіта як сучасна освітня парадигма розвитку обдарованості учнів.	8
	Підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми, молоддю та їх батьками.	6
	Разом	60

Від аспірантів **вимагається:**

1. Ведення тематичного словника.
2. Опрацювання літератури з кожної теми за формою, яка обирається самостійно (план-конспект, опорний конспект, тези, таблиця, схема тощо). Список рекомендованої літератури до кожної теми можна доповнити науковими джерелами, які аспірант підібрав самостійно. Доцільно порівнювати виклад (або зміст) матеріалу з визначеного питання у різних джерелах.
3. Застосовувати сучасні технічні засоби і прикладні програмні продукти під час виконання дослідження.
4. Застосовувати знання фундаментальних основ, проблем і тенденцій розвитку діагностики когнітивних та особистісних особливостей обдарованої особистості.
5. Виконати завдання на розвиток й оцінку власної навчально-професійної діяльності, визначення рівня сформованості професійної компетентності.

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з нормативної дисципліни «Педагогіка обдарованої особистості» – це вид науково-дослідної роботи аспіранта, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності і практичної підготовки.

Мета ІНДЗ: систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчальної дисципліни, опанування вмінням проєктувати та розробляти спеціалізовані освітні програми для обдарованих учнів.

Зміст ІНДЗ: завершена практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських та практичних занять і охоплює декілька тем або один із змістових блоків дисципліни.

Аспірант повинен **розробити спеціалізовану освітню програму для обдарованих учнів за збагачувальним типом на базі одного з освітніх закладів будь-якого ступеня освіти** та надати її для оцінювання. На самому початку розробки спеціалізованої програми визначається категорія обдарованих учнів та способи їх відбору, відповідно потребам та інтересам визначеної категорії учнів встановлюються навчальні цілі, визначаються способи виконання навчального плану та організації його тривалості, розробляються критерії оцінки програми та визначення досягнень, помилок та змін, які необхідно ввести для коригування чи зміни програми. Для досягнення навчальної мети усі дії аспіранта з підготовки та розробки програми повинні бути письмово обґрунтовані. Процес розробки програми містить кілька етапів:

- 1) розділення навчального матеріалу на підрозділи або модулі;
- 2) розробка навчальних цілей для кожного навчального підрозділу як спостережуваних та вимірюваних результатів поведінки;
- 3) опис додаткових навичок, що призводять до поведінкової мети;
- 4) впорядкування навичок послідовно, щоб учень мав змогу поступово переходити від одних навичок до інших, поки мета не буде досягнута;
- 5) підготовка оціночних форм для вимірювання рівня успішності учня.

В додатках подаються розданий матеріал, список джерел. Критерії та шкалу оцінювання ІНДЗ наведено у таблиці 9.1.

Критерії оцінювання розробленої спеціалізованої освітньої програми

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування визначення потреб й інтересів, мети й завдань програми відповідно до визначеної категорії обдарованих учнів	8
2.	Вибір і структурування змісту програми відповідно до її цілей	8
3.	Застосування методів та форм навчання відповідно до цілей програми	8
4.	Відповідність та обґрунтованість критеріїв оцінювання результатів програми.	8
5.	Використання сучасних моделей для розробки програм та інноваційних методів навчання обдарованих учнів	5
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи	3
Разом		40

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень аспірантів з нормативної дисципліни «Педагогіка обдарованої особистості».

10. Методи навчання**I група методів**

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

- словесні методи - розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, лекція, конспектування, подкасти, опитування;
- наочні методи - ілюстрація, демонстрація, презентація;
- практичні методи: вправи, практичні роботи, аналіз кейсів.

II група методів

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

III група методів

Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

IV група методів

Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

11. Оцінювання

Оцінювання ІНДЗ, тестовий контроль успішності аспірантів

12. Розподіл балів, які отримують аспіранти

T1*	T2	T3	T4	T5	T6	ІНДЗ**	Разом
10***	10	10	10	10	10	40****	100

Примітка: * T1, T2 ... T6 – теми.

**ІНДЗ – індивідуальне навчально-дослідне завдання.

***10 – максимальна сума балів, яку можна набрати за тему.

****40 – максимальна сума балів, яку можна набрати за виконання ІНДЗ.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
01-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна:

1. Ambrose D. & Sternberg R.J. (Eds.) (2016). Giftedness and Talent in the 21st Century, Rotterdam, The Netherlands : Sense Publishers, 319 p. URL: <https://static1.squarespace.com/static/57309137ab48de6f423b3eec/t/5d6725532d18f00001275dd7/1567040859415/Ambrose%26Sternberg2006.pdf>
2. Callahan, Carolyn M.; Hertberg-Davis, Holly L. (eds.). (2012). Fundamentals of Gifted Education: Considering Multiple Perspectives. Routledge. p. 360. ISBN 978-1-136-94643-1
3. Coleman M.R. The Identification of Students Who Are Gifted. ERIC EC Digest. 2013. No. E644. P. 24–49.
4. Competencies Needed by Teachers of Gifted and Talented Students. Roeper Review. 2015. Vol. 1, No. 6. P. 79–90
5. Heller K.A. International Handbook of Giftedness and Talent. Pergamon, 2016. 950 p.

6. Joseph S. Renzull & Sally M. Reis (2021). The Schoolwide Enrichment Model: A How-to Guide for Talent Development. 3rd Edition, New York, 446 p. DOI: <http://dx.doi.org/10.4324/9781003238904>

7. Kaufman S.B. Who is currently identified as gifted in the United States? Psychology today. 2017. 04 January. P. 56–89.

8. Key issues in gifted education. Mousa Al-Nabhan (Ed.) (2015). Dubai – United Arab Emirates. 530 p.

9. Ковальова О. А. Аналіз досвіду Об'єднаних Арабських Еміратів з освіти обдарованих учнів // Освіта та розвиток обдарованої особистості : щоквартальний науково-методичний журнал / В.В. Бондаренко (голов. ред.) та ін. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України. – 2020. – № 1 (76). - С. 88-94, DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-1\(76\)-88-94](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-1(76)-88-94)

10. Ковальова О. А. Аналіз досвіду Об'єднаних Арабських Еміратів з вивчення проблеми обдарованості// Освіта та розвиток обдарованої особистості : щоквартальний науково-методичний журнал / В.В. Бондаренко (голов. ред.) та ін. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України. – 2019. – № 4 (75). - С. 111-116, DOI: <https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-4-111-116>

11. Ковальова О. Проблемні питання ідентифікації наукової освіти в українській педагогічній науці / О. Ковальова // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. - 2020. - Вип. 2. - С. 144-151, DOI [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2\(25\)-144-151](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2(25)-144-151)

12. Larisa V. Shavinina (Ed.) (2009). International Handbook on Giftedness. Part Two, Quebec, Canada, Springer Science +Business media B.V. 1539 p., P. 1479.

13. Методичні основи діагностики інтелектуальної обдарованості : монографія / В. М. Волощук, І. С. Волощук ; Ін-т обдаров. дитини АПН України. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 165 с. – Бібліогр. : с. 151–165 (279 назв). – ISBN 978-966-660-496-8

14. McClain M.-C., Pfeiffer S. Identification of Gifted Students in the United States Today: A Look at State Definitions, Policies, and Practices. Journal of Applied School Psychology. 2015. Vol. 28. P. 59–88.

15. National Research Council. 2013. Next Generation Science Standards: For States, By States. Washington, DC: The National Academies Press. 532 p. <https://doi.org/10.17226/18290>.

16. Robert J. Sternberg, Janet E. Davidson (2005) Conceptions of Giftedness/ Cambridge University Press, 467 p. URL: <http://altascapacidadesrioja.com/wp-content/uploads/2016/11/The-Munich-Model-of-Giftedness-Designed-to-Identify-and-Promote-Gifted-1.pdf>

17. School for all. Experiences of municipal public schools with inclusion of students with disabilities, ASD, GDD and high ability/giftedness. (2017). Paris:

UNESCO. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002513/251304E.pdf>

18. Steven I. Pfeiffer (Ed.) (2018). Handbook of Giftedness in Children, Springer International Publishing AG, part of Springer Nature, 374 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-77004-8>

19. Tomlinson, C.A., Kaplan, S.N., Renzulli, J.S., Purcell, J., Leppien, J., Burns, D.E., Strickland, C.A., & Imbeau, M.B. (2008). The parallel curriculum: A design to develop high potential and challenge high-ability learners (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Corwin Press, Inc., 336 p.

20. Tomlinson, Carol A. (2017). How to Differentiate Instruction in Academically Diverse Classrooms. 3rd Edition. Alexandria, Virginia: ASCD, 184 p.

21. VanTassel-Baska, J. (2003). Content-based curriculum for high-ability learners: An introduction. In J. VanTassel-Baska & C. A. Little (Eds.), Content-based curriculum for high-ability learners (pp. 1-23). Waco, TX: Prufrock Press.

22. VanTassel-Baska, J., & Brown, E. (2004). Research on curriculum models. In F. A. Karnes & S. M. Bean (Eds.), Methods and materials for teaching the gifted (2nd ed., pp. 75–106). Waco, TX: Prufrock Press.

23. Winebrenner, Susan, Teaching Gifted Kids in the Regular Classroom (Free Spirit Publishing, Inc, Minneapolis, MN, 2001), p. 177

24. World Council for Gifted and Talented Children. (2021). Global principles for professional learning in gifted education. URL: <https://world-gifted.org/professional-learning-global-principles.pdf>

25. Wynne Harlen (Ed.) (2010). Principles and big ideas of science education. Ashford Colour Press Ltd., Gosport, Hants, p. 60

Додаткова:

1. American Association for the Advancement of Science. Benchmarks for Science Literacy. Washington, D.C., American Association for the Advancement of Science. 1993.

<http://www.project2061.org/publications/rs1/online/GUIDE/CH2/HBENCH0.PDF>

2. Антонова О. Є. Обдарованість: сутність, структура, перспективи розвитку / О. Є. Антонова; За ред. С. Д. Максименко та Р. О. Семенової// Актуальні проблеми психології: Проблеми психології обдарованості: Зб. наук. пр. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – Т. 6. – Вип.3. – С. 48.

3. Brandwein, P. The gifted student as future scientist. New York: Harcourt Brace, 1955. URL:

https://books.google.de/books?hl=en&lr=&id=813_FZknfFcC&oi=fnd&pg=PA135&ots=e0zCzHGV-O&sig=gSSLJjogoPET6qEABC_TLvU2aJs&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

4. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень: колективна моногр. / Державний фонд фундаментальних

досліджень Міністерства освіти і науки України / В. О. Моляко (ред.), О. Л. Музика (ред.). — Житомир: Рута, 2006. — 320с.

5. Лейтес Н. С. Возрастная одаренность школьников : учеб. пособие для вузов / Н. С. Лейтес. – М. : Издат. центр «Академия», 2001. – 320 с.

6. Roberts, D. A., & Bybee, R. W. (2014). Scientific literacy, science literacy, and science education. In N. G. Lederman & S. K. Abell (Eds.), Handbook of research on science education (2nd ed., pp. 545–558). New York: Routledge.

7. Sjöström J., Eilks I. (2018) Reconsidering Different Visions of Scientific Literacy and Science Education Based on the Concept of Bildung. In: Dori Y., Mevarech Z., Baker D. (eds) Cognition, Metacognition, and Culture in STEM Education. Innovations in Science Education and Technology, vol 24. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-66659-4_4

8. Стрижак О. STEM-освіта: основні дефініції / О. Стрижак, І. Сліпучіна, Н. Поліхун, І. Чернецький Information Technologies and Learning Tools [Електронний ресурс]. – К.:ІТЗН НАПН України, 2017. – Т. 62. – № 6. – С. 16-33. – Режим доступу: URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1753/1276>

9. Художественная одаренность детей, ее выявление и развитие: метод. пособие / А. А. Мелик-Пашаев, З. Н. Новлянская, А. А. Адаскина, Н. Ф. М : Феникс, 2006. – 112 с.

10.Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования. СПб.: Питер, 2002.

14. Інформаційні ресурси:

1. Всесвітня рада у справах обдарованих і талановитих дітей (WCGTC) URL: <https://world-gifted.org/>

2. Національний центр досліджень освіти для обдарованих (NCRGE) при Університеті Коннектикуту (США) URL: <https://ncrge.uconn.edu/>

3. Національна асоціація для обдарованих дітей США (NAGC) URL: <https://www.nagc.org/about-nagc>

4. Центр освіти обдарованих при William & Mary School of Education URL: <https://education.wm.edu/centers/cfge/curriculum/index.php>

5. Ресурси для практичних і переконливих освітніх змін Ріка Вормелі URL: <https://www.rickwormeli.com/projects>

6. Center for Gifted Education Policy (CGEP) URL: <https://www.apa.org/ed/schools/gifted/index>

7. Consortium for Appropriate Dispute Resolution in Special Education (CADRE) URL: www.directionservice.org/cadre

8. Genius Denied URL: www.geniusdenied.com/StatePolicy.aspx

9. Provides information about respective state policies in gifted education. National Association of State Directors of Special Education URL: www.nasdse.org/index.cfm

10. U.S. Department of Education's Office for Civil Rights URL: www.ed.gov/ocr

11. Освітня платформа для розвитку талантів Renzulli Learning. URL: <https://renzullilearning.com/>

11. Запитання для контролю знань аспірантів

1. Які загальні проблеми, практики, потреби та питання розкриває ця дисципліна?

2. Охарактеризуйте розвиток педагогіки обдарованої особистості у зарубіжному і вітчизняному науково-освітньому полі. Хто є практиками, дослідниками, науковцями та учасниками цієї дисципліни?

3. Які когнітивні, дослідницькі, довідкові, навчальні, комунікативні та методичні навички вивчаються в рамках цієї дисципліни?

4. Які ресурси, види та продукти діяльності будуть сприяти тому, щоб студенти діяли як практикуючий професіонал у цій галузі?

5. Яким чином функціонує освіта обдарованих учнів в зарубіжній і вітчизняній системі освіти? Охарактеризуйте відмінності. Приведіть приклади.

6. Розкрийте фокус діяльності педагогів з розвитку обдарованості на кожному зі ступенів освіти.

7. Які існують проблемні аспекти в освіті обдарованої особистості? Розкрийте детально будь-який із них.

8. Як ви розумієте термін «асинхронність» у контексті розвитку обдарованості? Розкрийте історію виникнення цього поняття в психолого-педагогічних дослідженнях. Чи є асинхронність розвитку дитини ознакою її обдарованості?

9. Які ви знаєте теорії соціального та емоційного становлення обдарованих і талановитих дітей?

10. В чому полягає теорія К. Дабровського? Які п'ять основних факторів він вважає істотними особистісними характеристиками, що виступають рушійною силою обдарованості, та показниками основного росту, готовності до розвитку та наявності таланту?

11. Які діти вважаються подвійно винятковими? Скільки відсотків вони можуть складати від усіх обдарованих дітей? Розкрийте їх характеристики та особливості навчання.

12. Як би ви охарактеризували причини академічної неуспішності деяких обдарованих дітей? Як можна допомогти їм вибудувати власну освітню траєкторію? Що таке мультипотенційність, як вона проявляється і як допомогти дітям, які проявляють множинну обдарованість?

13. Розкрийте зовнішні та внутрішні критерії обдарованості за різними джерелами.
14. Які існують в світі моделі ідентифікації обдарованих дітей та молоді?
15. Розкрийте педагогічні методи діагностики обдарованості за кількісним і якісним принципом їх класифікації.
16. Яким чином відбувається ідентифікація подвійно виняткових обдарованих дітей?
17. Охарактеризуйте вікові особливості ідентифікації обдарованості? До якого віку дитини стандарти ідентифікації обдарованих дітей не вважаються надійними?
18. Назвіть види обдарованості та охарактеризуйте різницю у їх прояві. Приведіть приклад специфіки супроводу розвитку обдарованості за одним з видів.
19. Розкрийте поведінкові прояви інтелектуально обдарованих учнів та методи розвитку їх інтелектуальних здібностей.
20. Розкрийте поведінкові прояви творчо обдарованих учнів та методи розвитку їх творчих здібностей.
21. Розкрийте поведінкові прояви соціально обдарованих учнів та методи розвитку їх лідерських здібностей.
22. Яким чином здійснювати супровід розвитку художньої, естетичної, музичної, літературної та комунікативної обдарованості?
23. Яким чином здійснювати супровід розвитку спеціальної обдарованості за певним видом діяльності?
24. Охарактеризуйте основні підходи до вирішення проблеми організації освітнього процесу обдарованих дітей та молоді. У чому їх різниця? Коли їх доцільно поєднувати?
25. Розкрийте зміст, показання до використання, види та форми прискорення як одного з підходів до навчання обдарованих учнів.
26. Розкрийте зміст, показання до використання, види та форми збагачення як одного з підходів до навчання обдарованих учнів.
27. Розкрийте зміст моделі збагачення Дж. Рензулі та охарактеризуйте її значення для розвитку освіти обдарованості.
28. Які вам відомі дидактичні підходи до навчання обдарованих у радянській педагогіці? Розкрийте їх зміст.
29. Розкрийте зміст теорії таксономії цілей навчання Б. Блума та її значення для освіти загалом і освіти обдарованих зокрема.
30. Охарактеризуйте особливості дистанційного навчання обдарованих учнів.
31. Кого з освітян та вчених, які працюють у напрямі проєктування програм для обдарованих учнів, ви знаєте? Який їх вклад у розробленні теорії освіти обдарованих?

32. Які методологічні моделі можна використовувати в дизайні навчальних програм для обдарованих?
33. Які існують стилі мислення і як стиль мислення дитини впливає на її освітню поведінку?
34. Які стратегії навчання обдарованих дітей ви знаєте? Розкрийте їх зміст.
35. Які відмінності між загальними програмами та спеціальними програмами для обдарованих? Розкрийте керівні принципи розробки програм для обдарованих учнів.
36. Які існують типи освітніх програм для обдарованих стосовно цілей та місця навчання?
37. Яким чином відбувається розроблення спеціалізованої освітньої програми для обдарованих? Яким чином проектувати диференціацію змісту, процесу, продукту, щоб врахувати різницю в готовності, інтересах та профілі навчання дитини?
38. Яким чином відбувається експертиза освітніх програм для обдарованих учнів. Як збирати та аналізувати дані для оцінювання програм для обдарованих учнів.
39. Розкрийте передумови виникнення та реалізації наукової освіти у сучасних реаліях.
40. Охарактеризуйте відмінності у навчанні 20-го та 21-го століть, а також структуру навичок 21-го століття.
41. Розкрийте зміст принципів надихаючого навчання. Яка різниця між підходами глибокого навчання і інструкціонізмом за K.Sawyer?
42. На яких методологічних засадах відбувалось становлення наукової освіти? Розкрийте основні методологічні підходи.
43. Розкрийте зміст великих ідей та принципів наукової освіти.
44. Дайте визначення наукової освіти та розкрийте зміст її цілей.
45. Яким чином реалізуються дисциплінарні, міждисциплінарні та трансдисциплінарні напрями наукової освіти? Приведіть приклади.
46. Які існують ключові методичні підходи або методики наукової освіти? В чому їх особливості?
47. Розкрийте зміст навчання на основі запиту. Які рівні та фази запиту ви знаєте? Охарактеризуйте переваги навчання на основі запиту.
48. Яким чином відбувається підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми та молоддю? Які основні вимоги до педагога, який працює з обдарованими дітьми і молоддю?
49. Які існують альтернативні форми і методи роботи у напрямку розвитку обдарованості дитини? Розкрийте їх особливості.
50. Розкрийте соціальні, правові й політичні проблеми у негативному ставленні суспільства до різноманітності та шляхи їх подолання.